

Професійні та філологічні словники як джерело підвищення мовної компетенції студентів-іноземців

Подгурська Тамара Анатоліївна

викладач кафедри української мови та літератури ДВНЗ „Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

*Словник – це Всесвіт в алфавітному порядку. Це книга книг.
Анатоль Франс*

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні, враховуючи як її євроінтеграційні амбіції, так і одночасно прагнення зберегти національну специфіку, навчання української мови студентів-іноземців є процесом складним, хоча методично та інформаційно непогано обґрунованим. В Україні існує кілька мовних концепцій, які охоплюють ту чи іншу сферу використання мови (рідної чи іноземної) в освітньому процесі на рівні бакалаврату чи магістратури.

Це, по-перше, так званий Проект «Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років», який розробила Стратегічна дорадча група «Освіта» (СДГ «Освіта»), створена в рамках спільного проекту Міжнародного фонду «Відродження» та БФ «Інститут розвитку освіти» в липні 2014 року для надання консультативної й експертної підтримки Міністерству освіти і науки в розробці Дорожньої карти освітньої реформи. У проекті зазначається, що упродовж 2015-2017 років буде розроблене та запроваджене нове покоління стандартів вищої освіти на компетентнісній основі з урахуванням модельних стандартів Євробакалаврів та Євромагістрів. А власне такі стандарти неодмінним компонентом мають мовні та мовленнєві компетентності [3].

Другим відомим проектом є «Концепція мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України», датована ще 2013 роком, де зазначається, що „мовна підготовка іноземних студентів, магістрантів, аспірантів, стажистів повинна враховувати їхні потреби в отриманні якісної освіти, що сприятиме подальшому особистісному зростанню, а також підвищенню престижу українських вищих навчальних закладів, української системи освіти”. Власне ця «Концепція...» підкреслює важливість мовного компоненту професійної освіти, який є основою для «...формування в іноземців умінь і навичок самостійної навчальної діяльності, вмінь навчатися вчитися, вдосконалювати когнітивно-операційний компонент мовленнєвої діяльності як засіб усебічного розвитку особистості» [2].

Невід’ємною частиною мовної освіти є вивчення різного типу лексикографічних джерел окремої мови: чи рідної, чи іноземної, залежно від поставленої мети у процесі отримання знань.

У професійній діяльності, як правило, використовуються словники термінів конкретної галузі діяльності (наприклад, «Словник економічних

термінів», «Словник юридичних термінів», «Словник фінансових термінів» і под.), а також орфографічні, тлумачні, перекладні словники тощо. Отримання професійної освіти в економічному ВНЗ сприяє тому, що студенти-іноземці використовують не лише звичайні філологічні словники (у процесі вивчення мови країни, де вони навчаються), але й словники термінологічного типу, що значно підвищує їхню мовну компетенцію як майбутніх професіоналів європейського рівня. Робота зі словниками формує лексикографічну компетенцію майбутнього фахівця, сприяє досконалому оволодінню мовою.

Як зазначає відомий мовознавець Тараненко О.О., „...лексикографія (грец. λεξικογραφία, від λεξικόν — словник і γράφω — пишу), словникарство — розділ мовознавства, пов'язаний зі створенням словників та опрацюванням їх теоретичних засад. Відповідно до цього виділяють практичну і теоретичну лексикографію. Тісно пов'язана з лексикологією. Лексикографія виникла з практичних потреб пояснення незрозумілих слів, яке початково здійснювалося у вигляді глос (див. Глосографія), тобто тлумачення написів на полях і в тексті рукописів книг [5, с.296].

Той же Тараненко О.О. вказує, що словником вважається “довідкове зібрання у вигляді книги слів, а також інших мовних одиниць з інформацією про їхнє значення, вживання, будову і походження тощо чи з перекладом їх на іншу мову (мовні, або лінгвістичні, філологічні словники) або про поняття та предмети, що ними позначаються (енциклопедичні словники)” [6, с. 610–611].

Поділ словників на філологічні та енциклопедичні, їх величезне розмаїття у принципі побудови, особливостях укладання, нагромадження лексичного матеріалу прекрасно сприяють тому, що студенти-іноземці завжди можуть знайти відповідний словник використати у навчанні та праці. Хоча філологічні словники мають багато різновидів, все одно об'єктом вивчення в них завжди є власне слово. Залежно від типу й характеру філологічного словника, конкретне слово в ньому може розглядатися в одному чи в кількох аспектах, скажімо, з погляду походження чи функціонування протягом певного історичного періоду, правопису, вимови і т.д., а це допоможе студентів-іноземці, який вивчає українську мову, знайти правильний відповідник у перекладі, правильне написання того чи іншого слова, правильну вимову тощо.

Інноваційні методи та програми вимагають також на сучасному етапі розвитку вищої освіти використовувати і словники електронного типу. Електронний словник — комп'ютерна база даних, що містить особливим чином закодовані словникові статті, що дають змогу здійснювати швидкий пошук потрібних слів, часто з урахуванням морфологічних форм і з можливістю пошуку словосполучень (прикладів вживання), а також з можливістю зміни напряму перекладу (наприклад, українсько-російський або російсько-український). Сьогодні електронні словники займають все більш значне місце не тільки серед перекладачів та лінгвістів, але і в середовищі найрізноманітніших користувачів, що потребують оперативного перекладу

іншомовної інформації. Електронні словники, забезпечені зручною системою пошуку, покликані полегшити працю як професійних перекладачів, так і школярів або студентів [1].

Щороку ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» зараховує на навчання студентів з таких країн, як Китай, В'єтнам, Кот-д'Івуар, Алжир, Гвінея, Туркменістан, Азербайджан, Молдова та інших. Основною метою спеціального курсу „Українська мова як іноземна” є вивчення студентами-іноземцями української мови, яка дасть їм основу в оволодінні професійними знаннями, а також ознайомитися з історією, культурою і традиціями українського народу. Володіння українською мовою для іноземного студента є гарантією якісної професійної підготовки сучасного кваліфікованого спеціаліста-економіста.

Вже після першого року вивчення української мови в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» іноземні студенти накопичують той необхідний багаж знань із мови, котрий дає змогу не тільки висловлювати свою думку і розуміти інших, але й отримують базові навички професійної мови, що сприяє їх кращому засвоєнню знань під час вивчення спеціальних дисциплін, дає чітку орієнтацію у реаліях сучасної економіки. Лексикографічний компонент у професійній освіті студентів-іноземців є важливою частиною комплексної освітньої роботи на різних етапах навчання іноземних студентів в економічному ВНЗ. Студенти поступово починають використовувати не тільки філологічні, але й професійні словники, які активно сприяють підвищенню їхньої мовної та мовленнєвої компетенції. Словники різних типів допомагають студентам правильно використовувати економічні терміни у професійному мовленні. Робота з лексикографічними джерелами на заняттях з курсу „Українська мова як іноземна” зі студентами-іноземцями спрямована на розвиток таких умінь і навичок: доцільно та доречно використовувати терміни і професіоналізми в усному і писемному мовленні; правильно визначати їх у тексті, пояснювати значення; працювати з термінологічними словниками для вибору відповідних термінів тощо.

Відомий мовознавець Олекса Синявський вказував: «... Працювати над своїм словником, себто над тим, щоб до речі й якнайкраще вжити слово, треба б далеко більше, ніж то в нас ведеться, а надто щодо таких чинників у розвитку й формуванні нашої літературної мови, як учительство та автори художньої літератури. Така праця ... збагачує лексику, витоншує її і зменшує лексичну односторонність, хибні нахили залюблятися в одних словах (чи з певними наростками) і обминати інші» [4].

Отже, користуючись словниками різних типів на заняттях з української мови студенти-іноземці підвищують свою фахову культуру мовлення, зокрема опановують правила правопису, вимови, наголошення, вчаться семантично точно і стилістично доречно вибирати слова та терміни. Професійні та філологічні словники у сучасній мовній освіті є одним із найважливіших джерел підвищення мовної компетенції студентів-іноземців.

Література:

1. Електронні_словники // <http://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Онищенко Оксана. Як навчатимуть іноземців в Україні // Портал Osvita.ua. http://osvita.ua/vnz/high_school/33643/
3. Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року// Портал Osvita.ua. <http://osvita.ua/news/43501/>
4. Синявський Олекса. Норми української літературної мови. - Львів: Українське видавництво, 1941.
5. Тараненко О. О. Лексикографія / Енциклопедія «Українська мова». – Київ: Видавництво „Українська енциклопедія” ім.. М.П.Бажана, 2004. – С. 296.
6. Тараненко О. О. Словник / Енциклопедія «Українська мова». – Київ: Видавництво „Українська енциклопедія” ім.. М.П.Бажана, 2004. – С. 610-612.